THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates — $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario January 22nd. 1913

צו פריה איז געוועזען די פרייד

ווען דער מאדרידער אוניווערזיטעט האט איינגעלאדען אלס פראפעסאר דעם אידען בן יהודה, האט מען אנגעהויבען אין דעם צו זעהן נייע סמנים, צייכענס פון דעם, אז שפאניען טוט תשובה, האט חרטה אויף דער באגאנגענער זינד. ווען שפאניען האט איינגעפיהרט די טייפעלשע אינקוויזיציע. ווען די שפאנישע רעגיערונג האט שפעטער איינגעלאדען אידען צו באזעצען זיך אין שפאניען, איז צו דער פרייד קיין גרענעץ ניט געוועזען. דאס האט שוין געדיענט אלס פאלשטענדיגע איבערצייגונג, אז שפאניען איז גרייט אנצוהויבען א נייע קאפיטעל בנוגע אידען.

איבעראל, אין דער גאנצער אידישער וועלט, האט מען זיך געפרעהט מיט דעם נייעם בעל תשובה, וועלכע האט גענוג באצאהלט פאר איהר אידען־פיינדליכקייט, אבער אט צייגט זיך ארויס, אז די פרייד איז געוועזען א צו פריהיגע, און אז שפאניען איז נאך ווייט פון צו זיין א בעל תשובה.

איבער'ן גאנצען ערד־קוגעל טראגט זיך יעצט דער שטורם פון אונצופריעדענהייט, די אונטערדריקטע און פארשקלאפטע פאדערען א בעסער לעבען, א שעהנער און באקוועמער לעבען. דער הונגער, די ליידען פון מעהר ווי פיער יאהר קריעג, די שרעקליכע איפטרייסלונג פון קריעג, אלעס האט געשאפען א באדען, אז די אונצופריעדענהייט, וועלכע האט זיך טיעף געקליבען פאר צעהנדליגער יאהרען, זאל אויסברעכען, און אין פילע ערטער, האט דיעזער אויסברוך געפונען אן אויסדרוק אין דעם באלשעוויזם. באלשעוויזם — דאס איז יעצט די שטארקסטע פארמע פון דעם אונצופריעדענהייט'ס אויסדרוק, און ערפאלגען האט דער באלשעוויזם אין מאנכע לענדער נאר צוליעב'ן הונגער און די ארימקייט.

צוערשט האט מען עס געזאגט נאר אלס א ווין, אז א זאטער מאגען איז א פארהיטונגס־מיטעל געגען באלשעוויזם, שפעטער אבער האט זיך עס ארויסגעצייגט צו זיין א ביטערער אמת. דייטשלאנד בעט זיך יעצט, אז מען זאל איהר פארהיטען פון צושטערענדען באלשעוויזם, דורך ארונטערנעהמען די בלאקאדע און ערלויבען אריינצופיהרען עסענווארג. דער גרעסטער אנזין איז עס אבער, ווען מען קומט ארויס מיט דער באשולדיגונג, אז אין וואקס און אין דער פארשפרייטונג פונ'ם באלשעוויזם, זיינען שולדיג די אידען.

די טרויעריגע אומשטענדען, דער הונגער, די אונצופריעדענהייט מיט דער לאגע, דער ערוואכטער באוואוסטזיין — זיי אלע זיינען די גע־זעצליכע עלטערען פון דעם באלשעוויזם, און אויך אזוי פיעל עקזיסטירט ער אויך צווישען אידען. אמת די אידען האבען געגעבען לעאן טראצקי, אבער די רוסען האבען זייער ניקאלאי לענין, די דייטשען זייער קארל ליבקנעכט; די אמעריקאנער זייער דזשאהן ריעד אדער א. ר. וויליאמס, — עס איז אן אינטערנאציאנאלע מכה, און אזוי מוז זי אויפגעפאסט ווערען.

אויב אין שפאניען וואקסט דער באלשעוויזם, זיינען קודם כל שולדיג די שפאנישע אומשטענדען. אבער די שפאניען, וועלכע האט תשובה געטון, האט אויסגעפונען אן אנדער מיטעל ווי אזוי צו באקעמפען דעם באלשעוויזם — ארויסצושיקען די עטליכע הונדערט אידישע פאמיליעס, וועלכע האבען זיך געפונען אין שפאניען, האבענדיג געראטעוועט זיך דארטען פון די מלחמה־לענדער, פון וואנען זיי זיינען אנטלאפען.

שפאניען, די אלטע שפאניען האט ווידער ערוואכט.

מיט פינף הונדערט יאהר פריהער, האט די אלטע שפאניען צוגע־שריעבען אלעס שלעכטעס צו די אידען, וועלכע זיינען פארמשפט געווארען ארויסגעטריבען צו ווערען, און די נייע שפאניען זוכט זיך צו ראטעווען פון די נעגעל פון באלשעוויזם מיט'ן זעלבען מיטעל.

אזוי האנדעלט די שפאניען, וועלכע האט זיך אזוי פייערליך גע־שלאגען „על חטא" פאר איהרע זינד.

צו פריה איז געוועזען די פרייד, בשעת זי האט תשובה געטון. פארגעסען האט מען ניט געדארפט אין דעם אלטען אידישען שפריכוואר, „אז פון א חזיר עק קען מען קיין שטריימעל ניט מאכען".

פון א יעזואיטען־מאנטעל קען מען זיך אזוי שנעל ניט אויסטון.

דער „הדסה" קעמפיין

צו דער צייט, וואס אין מאנטרעאל וועט זיך, קומענדען זונטאג פארזאמלען דער ערשטער אל־אידישער קאנגרעס פון קאנאדע, אין דער זעלבער צייט, וועט איבער'ן גאנצען לאנד, טאראנטא אויך איינגעשלאסען, פארקומען דער קאמפיין, ארגאניזירט און אנגעפיהרט פון דער „הדסה" ארגאניזאציע, מיט'ן צוועק צו שאפען גענוג געלט פאר די פאלעס־טינער אידען, וועלכע האבען געליטען פון דער מלחמה.

ווי די מיער פון דער זאך פלאנעווען, איז צו שאפען דריי הונדערט טויזענד דאלאר אין קאנאדע, פאר וועלכען עס זאל געשיקט ווערען עסענ־ווארג און קליידער קיין ארץ ישראל. דארף מען פארלירען ווערטער אויף דעם, אז אזא קאמפיין דארף האבען אלעמענס שטיצע, און אז קיין איינער טאר זיך ניט האלטען צוריק פון בייצושטייערען זיין טייל צו דיעזער זאמ־לונג. גענוג איז שוין גערעדט געווארען וועגען אונזערע מלחמה קרבנות, און אויך וועגען די קרבנות פון ארץ ישראל, און קען דען זיין א שעהנערער סימבאל, ווי אז צו דער צייט, ווען אין מאנטרעאל וועט זיך פארזאמלען דער ערשטער קאנגרעס אונזערער, זאל איבער'ן גאנצען לאנד פארקומען די שעהנע הילפס־דעמאנסטראציע, פון העלפען די געליטענע.

יעדע בייסטייערונג צום הדסה קאמפיין וועט מיינען מעהר הילף פאר די ארץ ישראל אידען, עס וועט אבער אויך באטייטען די אנשליסונג פון דעם געבער אין דער גרויסער פרייהייטס־דעמאנסטראציע, וועלכע וועט צו יענער צייט פארקומען אין מאנטרעאל.

די אמעריקאניש אידישע קאנגרעס־קאמיטע ביי פרעזידענט ווילסאן

די אפיציעלע איפנאהמע. — צוגעשטעלטער מעמאראנדום וועגען אידישער לאגע אין מזרח־איראפא. — רעזאלוציאנען פון אידישען קאנגרעס אין פילאדעלפיא. — דעם פרעזידענטס ווערטערליכע ערקלעהרונג. — ענג־לאנדס אפוטרופסות אין נאמען פון ליעג און נייישאנס. — ריעזיגער ציוני־סטישער מאסמיטינג וואו עס איז איבערגעגעבען געווארען פרעזי־דענט ווילסאן'ס ערקלעהרונג. — בעגייסטערונג אין וואשינגטאן.

פון בן יעקב

וואשינגטאן: —

„וועני, ווידי, וויסי" — געקומען, גע־זעהן, געזיעגט!

אט דיעזע בעריהמטע ווערטער פון דעם לאנג פערשטארבענעם רוימישען העלד און אימפעראטאר יוליוס צעזאר, פער־ענדערט פון דעם „איך" אויף „מיר" איל־לוסטרירט אין די ווינציגסטע ווערטער דעם ערפאלג פון דער אידישער קאנגרעס דעלעגאציע, וועלכע האט זיך זונטאג ביי־נאכט געזעהן מיט פרעזידענט ווילסאן און געהערט פון איהם אפיציעל, אז די עלליים צוזאמען מיט דער אמעריקאנער רעגיערונג זיינען דאפיר, אז פאלעסטינא זאל ווערען דאס צוקונפטיגע היימלאנד פונ'ם אידי־שען פאלק.

די אויפנאהמע פון דער אידישער דע־לעגאציע אין ווייסען הויז, וועט פערבלייבען אלס איינע פון די היסטארישע און גלענצענדע קאפיטלעך אין דער געשיכטע פון דער ווילסאן אדמיניסטריישאן. מיר דא אין וואשינגטאן, האבען געוואוסט פון פריהער, אז דער פרעזידענט האט דורך רבי סטיפען וויז, אראנזשירט נאך אין פאריז, זיך צו טרעפען מיט די פראמינענ־טע פיהרער פון דער ציוניסטישער באַ־וועגונג נאך זיין צוריקקעהרען קיין אמע־ריקא. עס איז אויך פאר קיינעם קיין סוד ניט געווען, אז די אידישע פארשטעהער פון אמעריקא האבען געלייגט די גרעסטע האפנונגען אויף דער אמעריקאנער רעגיע־רונג צו ווירקען אויף די איבעריגע מעכטע אז די אידישע תביעות זאלען ניט צוריק־געוויזען ווערען, און אז זיי האבען געוואלט הערען מינדליך פונ'ם פרעזידענט ווי עס שטעהט מיט דער אידישער פראגע אויף דעם שלום קאנגרעס.

אין מאנכע ערטער איז מען אין דער לעצטער צייט געווען אביסעל פעסימיס־טיש איבער די אידישע אויסזיכטען אויף פאלעסטינא, און מען האט דארום געווארט מיט דער גרעסטער אונגעדולד אויף דעם פרעזידענט'ס אפיציעלע באגעגעניש מיט די אידישע פארשטעהער.

און ענדליך איז דיעזע בעגעגעניש געקו־מען און דאס וואס דער פרעזידענט האט ערקלעהרט פאר די אידישע קאנגרעס דע־לעגאטען, איז שוין צוטראגען געווארען פון אלע טעלעגראף־דראטען ניט נור אי־בער'ן גאנצען לאנד, נאר איבער דער גאנ־צער וועלט.

וואו עס איז נאר דא ערגעץ א איד, וועט זיין הארץ היינט קלאפען מיט נייע און אבגעפרישטע האפנונג, אז דער אל־טער חלום וועט דאך ווערען א ווירקליכ־קייט, אזוי האבען דא געפיהלט די פאר אידישע קארעספאנדענטען, אזוי האבען געפיהלט די עטליכע אידישע פארשטע־הער שטעהענדיג פאר'ן פרעזידענט, און אזוי האבען שפעטער געפיהלט די טויזענ־דער וואשינגטאנער אידישע איינוואוינער, וועלכע האבען זיך זונטאג ביינאכט פער־זאמעלט אין דעם אודיטאריום פון דער היגער סענטראל האי סקוהל וואו רבי וויז און די אנדערע אידישע דעלעגאטען, האבען איבערגעגעבען דעם פרעזידענט'ס ווערטער.

די נייעס אליין, אז דער פרעזידענט האט פערזיכערט די אידישע דעלעגאציע, אז אידען וועלען האבען פאלעסטינא האט איהר שוין געהאט און עס איז דארום מעהר קיין נייעס ניט. איך געפין אבער פאר וויכטיג איבערצוגעבען ווערטערליך דעם פרעזידענט'ס ערקלעהרונג, וועלכע וואלט על פי יושר געדארפט אויסגעקריצט ווערען אין גאלד און אויפגעהאנגען ווערען אין יעדע אידישע הויז. דיעזע ערקלעה־רונג איז געקומען נאכדעם ווי די אידישע פארשטעהער האבען פאר דעם פרעזידענט פארגעלייגט א מעמאראנדום פון דער איצ־טיגער לאגע פון די אידען אין מזרח איי־ראפא, מיט אן ערקלעהרונג איבער די אידישע אויסזיכטען אין די ניי געגריני־דעטע שטאאטען פון פוילען, טשעכא־סלא־וואקיא און יוגא־סלאוויא, צוזאמען מיט דער רעזאלושאן וואס איז אנגענומען גע־ווארען אויף דעם אידישען קאנגרעס אין ווע[לכ]ער עס ווערט געפאדערט נויטיגע גא־ראנטיעס פאר דער פערזיכערונג פון די אידישע רעכטע אין אלע לענדער.

פאלגענדע איז געווען די ערקלעהרונג פון פרעזידענט ווילסאן אין בעצוג צו די אידישע פאדערונג פאר פאלעסטינא:

„וואס אנבעלאנגט אייערע תביעות אויף פאלעסטינא, האב איך שוין פריהער אויסגעדריקט מיין פערזענליכע צושטי־מונג אויף דער דעקלאראציע פון דער ענג־לישער רעגיערונג בנוגע די שטרעבונגען און היסטארישע פרעטענזיעס פונ'ם אי־דישען פאלק אויף פאלעסטינא. דערצו בין איך נאך איבערצייגט אז די אלייאיר־טע נאציאנען מיט דער פולסטער צושטי־מונג פון אונזער אייגענער רעגיערונג און פאלק, זיינען איינפערשטאנען אז אין פאלעסטינא זאל געלייגט ווערען דער פונ־דאמענט פאר א אידענשטאאט".

איז עס א וואונדער וואס די אידישע דעלעגאציע הערענדיג אזעלכע ווערטער, איז ארויס פון ווייסען הויז מיט אזא גליק־ליכען שמייכעל אויף די ליפען. ישראל סבא, יענער אייביגער, לעגענדארישער ארומוואנדערער, האט געמוזט הערען די ווערטער און איז זיכער געבליבען שטע־הען מיט אויפגעהויבענע הענד צום הימעל וואס ענדליך, ענדליך וועט דאך נעהמען א סוף צו זיין ארומוואנדערען.

פרעזידענט ווילסאן'ס ווערטער דארף מען ניט פארגעסען זיינען די ווערטער פון דעם גרעסטען און איינפלוסרייכסטען שטאאטסמאן פון דער איצטיגער צייט. זיינע ווערטער זיינען געווען ניט פיעל, דערפאר אבער קלאהר און דייטליך. ער איז געווען פאר דער ענגלישער דעקלארא־ציע באלד ווי זי איז געמאכט געווארען. איצט אבער איז אויך די אמעריקאנער רע־גיערונג און דאס אמעריקאנער פאלק, וועל־כע ער רעפרעזענטירט, אויך פאר דער ענג־לישער דעקלאראציע. די איבעריגע פון די עלליים זיינען אויך פאר דעם, אז אידען זאלען האבען אן אייגענע היים אין פא־לעסטינא, דאס אליין איז גענוג, אז יע־דער צוויפעל צו די אידישע תביעות אויף ארץ ישראל וועלען אנגענומען ווערען אויף דעם פריעדענס קאנגרעס, זאל אב געווישט ווערען. עס איז גענוג צו מאכען א סוף צו יעדען סקעפטיציזם אדער פעסימיזם וואס עקזיסטירט נאך איבער דער ענדליכער אויפריכטיגקייט פונ'ם אי־דישען פאלק.

איך האב פריהער באמערקט, אז די אידישע דעלעגאציע איז ארויס פון ווייסען הויז זיך פיהלענדיג גליקליך. אבער איך מוז דא צוזעצען, אז צווישען זיי האט זיך געפונען איינער וואס איז געווען אי־בערגליקליך. דאס איז געווען בערנארד ג. ריטשארדס. דער אונערמיעדליכער סעקרעטער פונ'ם אמעריקאניש אידישען קאנגרעס.

ווען די קארעספאנדענטען פון די פער־שידענע צייטונגען האבען איהם ארומ־גערינגעלט און איהם גענומען באמבארדי־רען מיט אלערליי פראגען, האט ער זיך דיפלאמאטיש ארויסגעמאכט מיט דער ער־קלעהרונג אז די עלליים האבען צווישען זיך אבגעמאכט, אז ענגלאנד זאל זיין דער אפוטרופוס איבער דעם נייעם אידענ־שטאאט וועלכע וועט פערוואלטעט ווע־רען אין נאמען פון דעם פעלקער פערבאנד. ער האט אויך ערקלעהרט, אז אין די פא־דערונגען פונ'ם אידענשטאאט, וועלען ענטהאלטען די פונקטען וואס וועלען גא־ראנטירען די ציווילע און רעליגיעזע רעכ־טע פון די דאדטיגע ניט אידישע איינ־וואוינער, און אז די אידען פון אנדערע לענדער וועלען אויך האבען די זעלבע רעכ־טע. ריטשארד האט גענדיגט מיט דער ערקלעהרונג, אז די אידישע קאנגרעס דע־לעגאטען, וועלכע זיינען פערבליבען אין די יונייטעד סטייטס, וועלען אין גיכען אבפאהרען קיין פאריז.

גלייך נאך דער איפנאהמע ביי'ם פרעזידענט, זיינען רבי סטיפען וויז און דזשאדזש מעק, אוועק אדרעסירען א ריע־זיגען מאסמיטינג וואס די היגע ציוניס־טען האבען ארראנזשירט אין אודיטאריום פון דער סענטראל האי סקוהל, וועלכע איז איינע פון די גרעסטע געביידעס אין וואַ־שינגטאן.

איך ווייס ניט דורך וועלכע כשוף־מיטלען די נייעס פון דעם פרעזידענט'ס פערזיכערונג צו דער אידישער דעלעגאציע האט געפונען פליגלען. איך ווייס אבער אז די נייעס האט זיך געטראגען פון זיך אליין דורך דער קופט איבער די אידישע הייזער און דאס האט געפיהרט דערצו וואס א ריעזיגע מאסע פון איבער דריי טויזענד אידען, מענער און פרויען, האבען אנגעפילט דעם אודיטאריום און נאך אזא גרויסע צאהל מענשען, וועלכע האבען גע־זוכט ארייצוקומען אינוועניג, האבען גע־מוזט בלייבען אין דרויסען, ווייל עס איז קיין פלאץ פאר זיי ניט געוועזן.

און איהר האט געדארפט זיין דערביי און זעהן די בעגייסטערונג, וועלכע האט מיר געשטראמט פון די אויגען, פון די הערצער פון אלע אנוועזענדע!

דער היגער אודיטאריום האט שוין געהאט ניט איין גרויסען מאסמיטינג; זיינע שטומע ווענד האבען צוגעזעהען ניט איין פייערליכע סצענע. מען קען אבער זאגען, אז נאך אזא מאסמיטינג און אזעל־כע פייערליכע סצענעס, האבען זיי נאך ניט געהאט.

דער הויפט רעדנער, וועלכער האט געשטורעמט די הערצער פון די אנוועזענ־דע, וועלכער האט זיי מיט זיין שטימע פאקטיש אויפגעהויבען פון זייערע פלע־צער, ווי ער וואלט געווען א מאדנער צויבערער, איז געווען רבי סטיפען וויז.

רבי וויז נויטיגט זיך ניט אין מיין הסכמה אלס רעדנער און אראטאר. זיין שטימע איז א בריליאנטענע, זיין דיקציע, א מייסטערהאפטע, און זיין ענטוזיאזם אונבאגרענעצט. אבער ביים זונטאגדיגען מאסמיטינג האט ער זיך אליין איבערטראפען. דאס איז לייכט פארשטענדליך. ער איז נאר וואס גע־קומען פונ'ם פרעזידענט, און אין זיינע אויערען האבען נאך געקלונגען דעם פרע־זידענט'ס ווערטער און פאר זיינע אוי־גען האט זיך אויפגעהויבען דער צוקונפ־טיגער אידענשטאאט אין פאלעסטינא, און אין זיין מוח האבען געשוועבט אונ־צעהליגע בילדער פון דעם ארומוואנדערער און ארומטרייבער, פון דעם געפלאגטען אידען, פון די אידישע צרות און אידישע יסורים, פון אידישע פאגראמען און אי־דישע בלוט. גיסעריי און צו דאס אלעס וועט נעהמען א סוף.

איך שטעל מיך דאס אלעס בלויז פאר ווייל אזוי איז געווען דער איינדרוק וואס זיין רעדע האט געמוזט מאכען אויף יע־דען איינעם. ער איז געווען ווי א וואול־קאן וואס שפייט מיט פייער, ווי א ניאגרא וואס רוישט מיט זיין מעכטיגען שטראם, ווי א שטורעם ווינד וואס טראגט זיך מיט א געוואלדיגען אימפעט, ווי א הילכענ־דער טרומייט וואס שאלט ארויס פון זיך פערכישוף'טע טענער.

ער האט אנגעצונדען הערצער און האט פארטראגען נשמות אין אנדערע וועלטען.

ווען ער האט געגומען איבערגעבען דעם פרעזידענט'ס ווערטער צו דער דעלעגא־ציע האט דער וואולקאן זיך צופלאקערט, דער ניאגרא האט גענומען רוישען, דער טרומייט שאלען און אלע אין איינעם הא־בען זיי זיך פאראייניגט און עס איז גע־וואדען אזעלכעס וואס מיין פעדער קען עס ניט בעשרייבען.

דא אין דארט האבען פריידען טרעה־רען ארויסגעשיסען פון אונטער א פאר ליכטיגע ברעמען און האבען זיך אראב־געקייקעלט איבער פלאמענדע באקען. טוי־זענדע הענד האבען זיך געפאטשט איינע אן די אנדערע, טויזענדע שטי־מען האבען זיך געריסען פון טויזענדע העלזער. די קלאפעריי פון די הענד און די טשירם מיט די הורא געשרייען, הא־בען געמוזט אפקלינגען איבער גאנץ וואַ־שינגטאן און דערגרייכען צו די אויערען פון פרעזידענט ווילסאן.

עס איז געווען אן אונפערגעסליכע סצענע, און וועט פערבלייבען לאנג, לאנג, אין זכרון פון די וואס האבען זי צוגע־זעהען.

ארויסגעהענדיג פון אודיטאריום האט א קארעספאנדענט פון אן ענגלישער צייטונג בעמערקט:

„שאדע וואס קאנגרעסמאן קאהן איז דא ניט געווען". און איך האב בשעת מעשה זיך געטראכט:

„דאנקען גאט וואס מיר קענען זיך באגעהן אהן איהם און אהן די זייניגע".

פון מיין הארצווינקעל

פון י. י. סיגאל

דער פריהלינג.

זיפצענדיג פרוט, וועט ער־קומען דער פריהלינג.

ווי א ניי גלאנצענדיג פידעלע.

וועלען פייגעלאך, און פרישע וואַ־רימע ווינטעלאך אויף זיינע גאלדענע סטרונעס שפיעלען:

זינגענדיג וועט דער פריהלינג קומען, און אין אט דעם פריהלינג וועל איך מוזען מיין וועלט אין גאנצען אומענדערען, וועל איך מוזען עפעס זיך אליין אנדערש באלויגען.

איך בין זיך שוין אזוי דערווידער גע־וואהען מיט'ן שטענדיגען איינבויגען זיך, איינהויקערען דעם קאפ אריינצוקריכען דורך, די נידריגע טירען אין מיינע גרויע טעג אריין.

איך וויל עפעס מוזען אומענדערען. אדער איך וועל אייפרייסען א גאנצע וואנט פון מיין וועלט, אדער איך וועל די סטעליע אויפרייסען, און א נייער פרייער פרעהליכער הימעל וועט איבער מיר בלויען.

איך וויל ניט געהן צו יענע וואס קאַ־נען מיך ניט פארשטעהן, וואס האבען ניט קיין אייגענע אינדיווידואליטעט, און זיי פון מיין איך דערצעהלען.

איך וועל געהן זוכען.

מיין נשמה איז פול מיט גלויבען, אז ערגעץ זיינען דאך דא מענשען וואס ווילען מיך אנזעהען.

איך וועל געהן זוכען.

א קראנקע צייט אצינד.

א קראנקע צייט אצינד.

זאל זי גיכער אוועקגעהן!

האט זיך די וועלט אין א בלוטיגען ים געטרונקען, האט זי זיך קוים געראטע־וועט. ליגט זי אויפ'ן ברעג פון בלוט ים. די פים ליגען נאך איינגעטונקט אינ'ם ברעג פון רויטען ים און סאפעט שווער.

כאפט אפ דעם אטעם.

אימיצער האט זיך אבער אין דעם ים פון בלוט נאך בעהאלטען... אט שטעקט ער הוכט זיך יעדע ווייל ארויס זיין קאפ. א פאר בלוטיגע אויגען.

ווער איז דאס?

ווער איז דאס?

נעהמט די וועלט אוועק פון דעם ברעג פון דעם בלוטיגען ים! טראגט איהר אוועק ערגעץ צו א פרישען פלוסענדיגען קלאהרען קוואל און דערקוויקט איהר!

עמיצער גנבעט זיך אונטערן רויטען וואסער. ער קאן זיי נאך צוריק אהין ארייגשלעפען.

ווער איז עס דארט?

ווער איז עס דארט?

איז שוין אוים מלחמה.

איז שוין אוים מלחמה...

האט מען שוין דעם פרידען באזונגען. אזוי הויך, אזוי קלינגענדיג, אזוי ארווער־טייזמענט־מעסיג!

דער ים פון בלוט איז מיט אמאל שטיל געווארען.

וואו ניט וואו רינט נאך א רויט ריטשקעלע.

סימנים פון דעם גרויסען מבול...

סימנים — — —

זיינען קרוינען צושמעטערט געווא־רען, וואלגערט זיך ערגעץ ארום א דעס־פאט אהן א קנעלונג... קוקט זיך ארום און עס בענקט זיך איהר אזוי נאך זיין בלוטיגער פאהנגעהייט.

נאך זיין קינדהייט וועלכע ער האט נישט דערענדיגט.

א דעספאט...

א קאניבאל...

אט די גרויסע מיוחסים לאזט דאך דאס פאלק תמיד שפיעלען זיך ווי קינ־דער...

זייער גאנצע אידעאלישע קאריערע איז דאך א ראמאנטישע קינדהייט.

מיין הארץ וויל גלויבען.

מיין הארץ וויל גלויבען...

גרייט אן אויף היינט ביי נאכט א שטארק פלעשעל ווין! רויטען, בלאנ־קענדיגען, בלוטיגען!

איך וויל זיך פארשכורן ביז — ניכ־טערקייט.

איך וויל רעדען, רעדען א סך, און נישט פאראנטווארטליך זיין פאר מיינע רייד.

דער ווין וועט אלץ פארענטפערען.

איך וועל אויסזאגען א סך אמת'ן שטראפען זיך און יענעם... און די שולד זאל אויפ'ן רויטען ווין פאלען!

איך וועל זיך אין פארברעכענס מודה זיין.

מיינע אונשולדיגע שונאים די העגט דריקען און מוחל זיין.

איך וועל מיינע פאלשע ליעבעס אויפ־דעקען פאר מיינע געליעבטע, וואס איך האב אויסגענוצט אין א שווערער צייט. פאר מיינע שווערע שטונדען וואס איך האב מיינע נאהענטסטע און ווייטע פארשאפט מיט מיינע שוואכקייטען און שטארקייטען — וועל איך מחילה בעטען.

איך געה נאך ניט שטארבען, ניין!

איך וויל זיך מיט ווין אויסנוכטערען איך בין פארשכורט מיט רויטע זונד... און מיין הארץ וויל גלויבען שטארקער און פינסטער.

גרייט אן אויף היינט ביינאכט א שטארק פלעשעל ווין, רויטען, בלאנקענ־דיגען, בלוטיגען!

שטיל זאל זיין.

שטיל זאל זיין!

בלויז דעם זייגער קען מען נים פאר־ווערען צו קלאפען, בלויז די מינוטען פון די טעג קאן מען ניט צוהאלטען אבער איהר —

איהר מעגט שטיל זיין א וויל!

פארגעסען וויל איך זיך אן איך, אן אייערע קאכעגישען און פאליטיקערייען, אין אייער נאציאנאלען און סאציאלען באַ־נאליטעט, אייער אייביגער קאראהאד טענצעל וואס עס ווערט אייך גאר ניט מיאוס.

שטיל זאל זיין!

קראנקע קינדער ליגען אויף טויטע בעטען שפייער אוים זייערע לונגען אין פאפירענע טיכלאך.

און איהר שפאלט זיך אין פאפירענע נארישקייטען.

קראנקע קינדער שטארבען יעדען אין דער פריה ווי נאר די זון געהט אויף ביז זי פארגעהט, ווערען זיי פון שטארבען איינגעמיהטע און שלאפען איין — ביז עס ווערט ווידער געבארען דער שעהנער צאצקעדיגער פריהמארגען, דאן הויבען זיי ווידער אן זיך צו ראנגלען מיט'ן טויט־ליכען לעבען, מיט'ן טויט.

שטיל זאל זיין!

פאפיער...

אזוי פיעל פאפיער האט מען פאר־טריט, אזוי פיעל פאפיער.

שטעהען ריזיגע מאשינען, דרוק מאשי־נען, זיצען טויזענדער און הונדערט טויזענד דער מענשען וואס האבען זיך איינגעאיבט צו שרייבען נייעס ארטיקלען, און באזאר־גען דער וועלט מיט סדורים, נייע סדורים פאר יעדען טאג.

האט איינער ניט געקאנט דעם עק־זאמען אין אוניווערזיטעט אויסהאלטען, דורכקריכען.

האט איינער דורך געכט שלאפלאזע א גראמאטיקאלישע שפראך אויסגעמוזט־שעט. קומט ער יעדען טאג אריין אין דער גרויסער שטאדט ביבליאטעק, בלע־טערט אויף דא און דארט אזעלכע זאכע־נישען, וואס די מאסיגע מאסע האט קיין געדולד און קיין צייט ניט צו בלעטערן, קוועטשט פון דארטען ארוים דאס וואַ־סערדיגסטע, דאס באנאלסטע און טראגט עס צו צום עולם־מענש.

נא! ווער קולטורעל!

ווער געבילדעט!

ווייס וואס אויף דער וועלט טוט זיך און בלייב גאר וואס דו ביזט געבארען געווא־רען, און צו וואס דו לעבסט אדער לעבסט גישט אויף דער וועלט.

זיפצען

פון ל. ראזענבערג

דאך . . .

איך האב דיר גאנץ אפען ערקלעהרט:
איך ליעב, דיך ניט מעהר,
און בין פון דיר קאלט, אונגעשטערט,
אוועק אהן א טרעהר. —
דאך, טרעף איך דיך געהן אין דער גאס,
אך, ווער איך פארציטערט און בלאס . . .

דיין פארשפרעכען

גליק האסטו אלץ מיר פארשפראכען,
ביז ס'איז מיין הארץ מיר צעבראכען
געווארען פון דיין פארשפרעכען . . . —
כ'וואלט וועלען דיין הארץ איצט צעברעכען,
איידער דיין „ליעבעס" פארשפרעכען,
וועט נאך פיעל הערצער צעברעכען! . . .

זיפץ מיין הארץ!

אך, זיפץ מיין הארץ, אך, זיפץ מיין הארץ!
דער טאג וועט באלד אוועק;
די נאכט, די נאכט — זי קומט שוין אן,
די בלום — זי וועלקט, א שרעק.

אך, זיפץ מיין הארץ, אך, זיפץ מיין הארץ!
דער אווענט איז שוין נאהענט;
דערציעהל די וועלט, דערציעהל די וועלט,
ווי ווייניג כ'האב געמאהנט! . . .

דייטשלאנד וועט באצאלען מיט איהרע האנדעלס שיפען פאר עסענווארג

פאריז, מערץ 9.

אין די פלענער צו פארזארגען דייטש־לאנד מיט עסענווארג ביז צום קומענ־דען תבואה שניט איז ביז איצט געווען די הויפט שוועריגקייט די פראגע מיט וואס וועט דייטשלאנד קאנען באצאלען פאר דעם עסענווארג. די מעהרסטע פון די אלייאירטע דעלעגאטען זיינען געווען מיט דער מיינונג דאס דייטשלאנד זאל באצא־לען מיט גאלד ניטראטען קארטאפעל און אנדערע שטאפען וואס דייטשלאנד האט איבריגע.

צווישען דער אלייאירטער דעלעגא־ציע זיינען אבער די פראנצויזען געווען שטארק געגען דעם צו צונעמען גאלד פון דייטשלאנד דערפאר ווייל אין אזא פאל וואלט ניט געבליבען קיין גאלד אין לאנד מיט וואס צו באצאלען פאר'ן שא־דענערזאץ.

דער הויפט ראט פון די אלייאירטע האט דארום באשלאסען צו פארלאנגען פון דייטשלאנד איהרע האנדעלס שיפען אלס באצאלט פאר דעם עסענווארג וואס די אלייאירטע לענדער וועלען איהר גע־בען.

קומענדען מיטוואך וועלען די אליי־אירטע שלוחים פארלאזען פאריז קיין בדוסעלס, וואו זיי וועלען זיך באגעגענען מיט די דייטשע פארשטעהער און דאר־טען פארענדיגען דעם אפמאך. עס ווערט אויך ערוואהנט דאס אויפ'ן קרעדיט פון קוילען, קארטאפעל און ניטראטען זאל דייטשלאנד קאנען באקומען ביז פונף הונדערט מיליאן דאלאר קרעדיט.